

5. Кліменко В.М., Дупляк В.Д., Шиліна О.П. Об'єктивний контроль знань студентів // Вісник ВПІ. – 1994. – №2. – С.87-88.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ВИХОВАНЦІВ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ПОШУКОВОЇ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дакало А.В., Герасименко М.О. (Полтава)

*„...Майстром своєї справи стає той, хто відчув себе дослідником...“
В.О. Сухомлинський*

Оновлення системи освіти держави значною мірою пов'язане з розробкою та впровадженням у педагогічну практику ефективних технологій розвитку інтелектуальних і творчих здібностей особистості, формування її пізнавальної та творчої активності.

Пошукові, науково-дослідницькі та експериментальні освітні проекти, у яких беруть участь вихованці позашкільних навчальних закладів, – надійний спосіб пізнання кожним вихованцем своїх творчих можливостей, розвитку інтелектуальних здібностей, формування індивідуального стилю пізнавальної діяльності.

Ученими розроблено методичну основу позашкільної освіти, запропоновано технології розвитку творчих здібностей вихованців позашкільних навчальних закладів. Однак проблема розвитку творчої активності вихованців позашкільних навчальних закладів у процесі пошукової та науково-дослідницької діяльності висвітлено не достатньо, потребує деталізації та подальшого вивчення.

Творча активність – особистісне утворення динамічного характеру, що є комплексом інтелектуальних, емоційних властивостей, які дозволяють особистості продуктивно використовувати творчість у будь-якій діяльності.

Розвиток творчої активності – прогрес прогресивних змін у часі і просторі, що відображається у кількісних, якісних і структурних перетвореннях особистості як цілісної системи і полягає в керованому розвитку її творчих здібностей та інтелекту на основі пробудження інтересу до творчої діяльності [1, с.96].

Разом із загальноосвітніми навчальними закладами пошуковою та науково-дослідницькою діяльністю учнів активно опікуються позашкільні навчальні заклади, що є справжніми творчими лабораторіями для дітей та учнівської молоді. Гуртки, творчі об'єднання науково-технічного, дослідницько-експериментального, гуманітарного та інших напрямів позашкільної освіти створюють оптимальні організаційно-педагогічні та дидактичні умови для наукових досліджень творчо обдарованих і талановитих дітей.

Позашкільна освіта – сукупність знань, умінь та навичок, що отримують вихованці, слухачі в позашкільних навчальних закладах [2, с. 96].

Метою позашкільної освіти відповідно до суспільного замовлення та освітньої політики держави є створення психолого-педагогічних умов для повноцінного творчого, інтелектуального, духовного розвитку особистості; підвищення її мотивації до пізнання і творчості; задоволення освітніх потреб творчої особистості на основі її залучення до свідомої та систематичної творчої

діяльності, зокрема пошукової, дослідницької та експериментальної.

Для освітнього процесу позашкільних навчальних закладів визначальними є наступні принципи навчання та виховання, що максимально сприяють залученню гуртківців до пошукової і дослідницько-експериментальної роботи.

- науковість – тісний зв'язок і взаємодія навчального курсу з наукою, що забезпечує формування наукового світогляду;
- активність – активна роль особистості в ході засвоєння знань, умінь та навичок, їх повноцінна та ефективна реалізація на практиці;
- індивідуальний підхід – оптимальні умови для ефективного навчання і практичної творчої діяльності кожної дитини в ході організації фронтальних і групових форм роботи з урахуванням вікових особливостей;
- синтез інтелектуальної і практичної діяльності – здобуті вихованцями теоретичні знання трансформуються у внутрішні стимули;
- єдність свідомості та поведінки – формування свідомості дитини у процесі її практичної діяльності;
- суб'єкт-суб'єктна взаємодія – рівноправне партнерство, співробітництво та співтворчість між педагогом і вихованцем у процесі навчальної діяльності;
- оптимальний вибір змісту форм, методів та засобів навчання відповідно до освітніх запитів, інтересів і можливостей вихованців [3, с. 196].

Залежно від використання згаданих форм і методів організації пошукової та науково-дослідницької діяльності у вихованців гуртків, творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів поетапно відбуваються якісні особистісні зміни, що забезпечують:

- прискорений розвиток інтелектуальних і творчих здібностей;
- становлення дослідницької стратегії пізнавальної діяльності;
- оволодіння навичками особистісного самовизначення (в тому числі й професійного), самореалізації та саморозвитку [4, с. 34].

Формування системи пошукових і дослідницьких умінь та навичок творчої особистості сприяє розвитку високого рівня її творчої активності [5, с. 38].

Зміст та основні компоненти пошукових і дослідницьких умінь, за допомогою них можна визначити основні функції науково-дослідницької діяльності, що забезпечують розвиток творчої активності особистості та формують індивідуальний стиль її пізнавальної діяльності:

- самореалізація, самоствердження, самовираження особистості у процесі пошукової, дослідницької, експериментальної роботи – прагнення до визнання свого "Я" іншими людьми та суспільством;
- самоперетворення та самовдосконалення творчої особистості – процес прогресивних змін у часі і просторі;
- адаптація особистості – формування стійкої системи цінностей, що є внутрішніми регуляторами творчої поведінки, оволодіння теоретичними знаннями та практичними вміннями, необхідними у житті;
- рефлексія – осмислення здобутих знань, їх глибоке і свідоме засвоєння, усвідомлення і практичне використання для подальшого саморозвитку творчої особистості.

Узагальнивши основні положення дослідження можу зробити висновок, що в процесі систематичного залучення вихованців гуртків, творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів до пошукової, дослідницької та

експериментальної діяльності відбувається розвиток їхніх творчих здібностей та творчої активності, а саме:

- домінує позитивна мотивація творчої діяльності;
- відбувається розвиток творчих рис характеру;
- відбувається розвиток творчих якостей інтелекту;
- формується творча самосвідомість;
- триває постійне зростання потенціалу творчої діяльності;
- продовжується формування психічних якостей творчої особистості.

Література

1. Ковбасенко Л.І. Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу // Шкільний світ. – 2003. – № 22-24. – С. 2-6.
2. Закон України "Про позашкільну освіту" // Позашкільна освіта в Україні (нормативно-правові акти). – К.: НЕНЦ, 2002. С. 3-32.
3. Концепція позашкільної освіти та виховання // Виховна робота в закладах освіти України. Випуск II. Збірник нормативних документів та методичних рекомендацій. – К.: ІЗМН, 1998. – С. 196-197.
4. Микитюк О.М., Соловійов В.О., Васильєва С.О. Наукові дослідження школярів: Навчально-методичний посібник / Під ред. І.Ф.Прокопенка. – Харків: ХДПУ ім. Г.Сковороди, 2003. – 80 с.
5. Науково-дослідна робота в закладах освіти: Методичний посібник / Укл. Ю.О. Туранов, В.І. Уруський. – Тернопіль: АСТОН, 2001. – 140 с.

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ТА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ШКОЛЯРІВ

Діденко О., Яланська С. (Полтава)

Екологічна освіта у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі є складовою частиною становлення особистості як суб'єкта суспільного і індивідуального розвитку. Радикальні зміни методологічних парадигм вивчення природи, нові вимоги до викладання природничих дисциплін, розглядають предмети природничого циклу насамперед як світоглядні дисципліни, що повинні забезпечити розвиток творчості, формування екологічної свідомості, нової стратегії поведінки людини у природі.

У працях С.У. Гончаренка, І.Д. Зверєва, Л.Я. Зоріної, В.Р. Ільченко, Г.С. Калінової, Б.Д. Комісарова, С.Д. Максименка, А.М. М'ягової, Л.В. Тарасова, А.Г. Хрипкової та інших вчених доведено, що розв'язання завдань природничонаукової освіти потребує ефективної проектної діяльності вчителів щодо формування екологічної свідомості школярів.

Нами розроблено проект, що включає структурно-функціональну модель та методичний комплекс формування екологічної свідомості учнів. Ми вважаємо, що даний проект забезпечує ефективне формування екологічної свідомості школярів: вищої форми активного відображення екологічного стану навколишнього середовища, що передбачає цілеспрямоване, опосередковане й узагальнене відображення учнем суттєвих зв'язків і відношень природної дійсності.

Складовими екологічної свідомості є: глибокі знання про природне і соціальне середовище; усвідомлення взаємозв'язку природи і суспільства